

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.05.2003, sp. zn. 25 Cdo 1565/2001, ECLI:CZ:NS:2003:25.CDO.1565.2001.1

Číslo: 4/2004

Právní věta: Objektivní odpovědnost provozovatelů garáží a jiných podniků podobného druhu (§ 435 obč. zák.) vůči vlastníku dopravního prostředku a jeho příslušenství není vyloučena tím, že dopravní prostředek do takového zařízení umístila třetí osoba.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.05.2003

Spisová značka: 25 Cdo 1565/2001

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 435 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 18. 10. 2000 zamítl žalobu na zaplacení částky 700 000 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce koncem listopadu 1997 předal svůj osobní automobil BMW 750 iL za účelem provedení opravy a současně užívání po dobu své nepřítomnosti v České republice svému známému D. K., který dne 28. 11. 1997 zaparkoval vozidlo na parkovišti u letiště R., jehož provozovatelem je žalovaná; dne 30. 11. 1997 oznámil policii odcizení tohoto vozidla. Žalobce se do České republiky vrátil dne 8. 1. 1998, téhož dne se dozvěděl o ztrátě vozu a 20. 1. 1998 se pak dostavil na pracoviště žalované, kde žádal náhradu škody podle § 436 obč. zák. S odkazem na ustanovení § 435, 436 a 433 obč. zák. soud dovodil, že za situace, kdy smlouva o parkování byla platně uzavřena mezi D. K. a žalovanou, přičemž k parkování vozu žalobce na parkovišti nedošlo pro žalobce, nýbrž pro D. K., je osobou oprávněnou domáhat se nároku z odpovědnostního závazku (tj. náhrady škody) pouze ten, kdo uzavřel předmětnou smlouvu. Žalobce proto není subjektem práva na náhradu škody, které je předmětem řízení, a není tedy aktivně věcně legitimován. S ohledem na tento právní závěr se soud již dále nezabýval otázkou prekluze nároku na náhradu škody podle § 436 obč. zák.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 28. 2. 2001 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a připustil proti rozsudku dovolání. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními i s právními závěry soudu prvního stupně a doplnil, že odpovědnost podle § 435 obč. zák. vychází ze stejné konstrukce jako odpovědnost ve smyslu ustanovení § 433 obč. zák., podle nějž jde o odpovědnostní vztah, jehož

subjekty jsou na jedné straně provozovatel poskytující ubytování a na druhé straně fyzická osoba. Provozovatel odpovídá za škodu způsobenou na věcech ubytované fyzické osoby, přičemž není rozhodující, zda vnesené věci jsou vlastnictvím této fyzické osoby, neboť rozhodující je zde závazkový vztah, založený smlouvou o ubytování. Obdobně je proto třeba posuzovat i případy odpovědnosti provozovatelů garáží a jiných podniků podobného druhu (§ 435 obč. zák.), a to i pokud jde o posouzení věcné a aktivní legitimace. Jestliže totiž může v případě odpovědnosti za škodu podle § 433 obč. zák. uplatnit takový nárok jen účastník závazkového vztahu (tedy i nevládník věci, na níž škoda vznikla), je tomu tak i v rámci režimu § 435 obč. zák. Tomuto výkladu ostatně podle odvolacího soudu odpovídá i krátká patnáctidenní prekluzivní lhůta k uplatnění práva na náhradu škody (§ 436 obč. zák.), která by se jinak – pokud by právo na náhradu škody mohl uplatnit jen vlastník věci – neúměrně a v rozporu s jejím účelem prodlužovala.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které odůvodňuje podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Namítá, že vlastník věci vykonává nad věcí veškerá práva, nese z ní užitek a na druhé straně nebezpečí vzniku škody. Jestliže podle § 436 obč. zák. právo na náhradu škody musí být uplatněno poškozeným, pak lze dovodit, že nárok na náhradu škody má právě ten, komu skutečně škoda vznikla, tedy vlastník věci. Z ustanovení § 433 obč. zák. lze vyvodit závěr, že odpovědnostní vztah je podmíněn smlouvou (např. o ubytování nebo parkování), na druhou stranu se však účastníkem tohoto odpovědnostního vztahu stává i vlastník věci, neboli ten, kdo nese její ztrátu, poškození nebo zničení. Podle dovolatele lze stěží soudit, že by občanský zákoník neumožnil vlastníku poškozené věci domáhat se svého práva na náhradu škody bez součinnosti s osobou, která uzavřela výše uvedený závazkový vztah. Odpovědnostní vztah za škody způsobené na vnesených nebo odložených věcech tedy sice vzniká na základě příslušné smlouvy mezi zákazníkem a provozovatelem, ale pro případ vzniku škody je rozhodující, kdo skutečnou škodu nese a vystupuje tak v odpovědnostním vztahu jako poškozený. Vlastník věci ovšem vždy nemá možnost dodržet poměrně krátkou patnáctidenní prekluzivní lhůtu, proto aktivní legitimace svědčí i osobě, která smlouvu uzavřela – to je podle dovolatele rozšiřující výklad, který má chránit práva vlastníka věci v případě, že není sám schopen v příslušné lhůtě uplatnit nároky, např. proto, že se o vzniku škody včas nedozvěděl. Bylo by proto absurdní, aby vlastník věci (třeba i větší hodnoty) neměl právo se u soudu domáhat náhrady škody, zatímco pouhý držitel by toto právo měl, přestože fakticky žádnou škodu neutrpěl. Vlastník věci by pak byl nucen dožadovat se svých nároků na držiteli a nelogicky po něm v dalším soudním řízení vymáhat bezdůvodné obohacení. V případě že osoba, která uzavřela závazkový vztah a podle obou soudů má jako jediná právo požadovat náhradu škody, neposkytne vlastníku věci dostatečnou součinnost, má vlastník věci výrazně ztíženou možnost domoci se náhrady škody, přestože občanský zákoník odpovědnost za škodu jasným způsobem upravuje. Dovolatel je přesvědčen, že právo domáhat se náhrady škody na vnesených a odložených věcech má, podle výkladu § 433 obč. zák. a násl., především vlastník věci a teprve rozšiřujícím výkladem lze dojít k tomu, že takové právo má i osoba, která uzavřela smlouvu zakládající odpovědnostní vztah; navrhuje proto, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) vzhledem k ustanovení bodu 17., hlavy I, části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000, a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., je opodstatněné. Proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. může spočívat v tom, že

soud na správně zjištěný skutkový stav aplikoval nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil.

Podle ustanovení § 433 odst. 1 obč. zák. provozovatel poskytující ubytovací služby odpovídá za škodu na věcech, které byly ubytovanými fyzickými osobami nebo pro ně vneseny, ledaže by ke škodě došlo i jinak.

Vnesené jsou věci, které byly přineseny do prostor, které byly vyhrazeny k ubytování nebo k uložení věcí, anebo které byly za tím účelem odevzdány provozovateli nebo některému z pracovníků provozovatele. Podle odstavce druhého tohoto ustanovení, je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí, odpovídá ten, kdo ji provozuje, fyzické osobě za škodu na věcech odložených na místě k tomu určenému nebo na místě, kam se obvykle odkládají, ledaže by ke škodě došlo i jinak.

Podle ustanovení § 435 obč. zák. stejně jako provozovatel poskytující ubytovací služby odpovídají i provozovatelé garáží a jiných podniků podobného druhu, pokud jde o dopravní prostředky v nich umístěné a jejich příslušenství.

Občanský zákoník, který v ustanoveních § 433 - 437 upravuje odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech, rozlišuje tři okruhy odpovědných subjektů. Ustanovení § 433 odst. 1 obč. zák. se výslovně týká poskytovatelů ubytovacích služeb (zpravidla na základě smlouvy o ubytování podle § 754 a násl. obč. zák.), odstavec druhý tohoto ustanovení upravuje odpovědnost provozovatelů takových činností, při nichž se obvykle věci odkládají, a podle ustanovení § 435 obč. zák. za škodu na dopravních prostředcích odpovídají jednak provozovatelé garáží, jednak provozovatelé jiných podniků podobného druhu.

Osobu oprávněnou domáhat se nároku na náhradu škody v těchto případech však zákon blíže nevymezuje, když v ustanovení § 433 hovoří jen o fyzických osobách (buď ubytovaných anebo využívajících činnosti, s nimiž je spojeno odkládání věcí), jimž na vnesených či odložených věcech vznikla škoda.

Odvolačímu soudu lze přisvědčit v tom, že objektivní odpovědnost za škodu na věcech vnesených či odložených (§ 433 obč. zák.) je specifická tím, že se odvíjí od existence závazkového vztahu mezi provozovatelem určité činnosti a osobou, která ji využívá. Tato osoba nemusí být vždy nutně vlastníkem věci, která je předmětem občanskoprávní ochrany (např. proto že ji držela na základě ujednání s vlastníkem, jemuž také v rámci jejich právního vztahu za poškození věci odpovídá), a proto zákon připouští, aby ačkoliv se v důsledku poškození, zničení či ztráty věci majetkový stav této osoby nesnížil, byla - právě vzhledem ke vztahu závazkovému, jehož byla účastníkem - považována za poškozeného v právním vztahu založeném na objektivní odpovědnosti provozovatele uvedených činností za škodu. Vlastníku věci, který není účastníkem závazkového vztahu, od něž se odpovědnost podle § 433 obč. zák. odvíjí, provozovatel odpovídá za škodu podle obecné úpravy dané ustanovením § 420 obč. zák.

To ovšem neplatí pro odpovědnost provozovatelů garáží a jiných podniků podobného druhu, byť ustanovení § 435 obč. zák. na odpovědnost podle § 433 odst. 1 obč. zák. odkazuje formulací, že tito provozovatelé odpovídají (pokud jde o dopravní prostředky a jejich příslušenství) „stejně jako provozovatel poskytující ubytovací služby“. Zákon tím zakládá objektivní odpovědnost (bez ohledu na zavinění) provozovatelů zmíněných zařízení, aniž by vymezoval okruh oprávněných subjektů, resp. omezoval jej pouze na fyzické osoby, které dopravní prostředky v garážích či podobných zařízeních umístily. Je tomu tak i proto, že zatímco uživatelem ubytovacích služeb a činností, s nimiž je spojeno odkládání věcí, může být z povahy věci pouze fyzická osoba, svůj dopravní prostředek do garáže může umístit i osoba právnická, např. prostřednictvím svého zaměstnance. Z toho je zřejmé, že

ustanovení § 435 obč. zák. vymezuje osobu, která za škodu odpovídá (provozovatelé garáží a jiných podniků podobného druhu), a věc, k níž se vznik odpovědnostního vztahu váže (dopravní prostředky a jejich příslušenství v takových zařízeních umístěné), aniž by na rozdíl od ustanovení § 433 odst. 1 obč. zák. omezovalo objektivní odpovědnost pouze na věci, které tam byly umístěny blíže specifikovanými osobami, nebo že by definovalo okruh osob oprávněných, tj. osobu poškozenou.

Při posuzování toho, kdo je poškozeným (jak jej má na mysli i ustanovení § 436 obč. zák.) ve smyslu ustanovení § 435 obč. zák., tj. kdo je osobou, jíž na věci vznikla škoda, je třeba vyjít z pojmu škoda. Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného, a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi. Skutečnou škodou na věci, jejíž náhradu v dané věci žalobce požaduje, se rozumí taková újma, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu (stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR [Cpj 87/70](#), publikované pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971). I z toho je nutno dovodit, že z právního vztahu odpovědnosti za škodu podle § 435 obč. zák. nelze jako poškozeného vyloučit vlastníka věci, jehož majetkový stav zahrnující též hodnotu poškozené (zničené či odcizené) věci se snížil právě o hodnotu odpovídající rozsahu jejího znehodnocení; není přitom rozhodující, zda věc do garáže či jiného podniku podobného druhu umístil osobně či prostřednictvím třetí osoby. Tato konstrukce odpovídá i ustanovení čl. 11 odst. 1, věty první, usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, které v ústavněprávní rovině garantuje ochranu vlastnického práva, jakož i ustanovení § 126 odst. 1 obč. zák. (vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje; zejména se může domáhat vydání věci na tom, kdo mu ji neprávem zadržuje), od něž se pak odvozuje právo vlastníka domáhat se náhrady škody na věci vůči tomu, kdo podle zákona za její vznik odpovídá.

Dovodil-li odvolací soud, že vlastník věci není aktivně legitimován v řízení o náhradu škody proti provozovateli hlídaného parkoviště podle § 435 obč. zák. z důvodu, že jeho vozidlo umístila na parkoviště třetí osoba, spočívá jeho rozsudek na nesprávném právním posouzení věci a dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. je naplněn. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, o. s. ř.) a vzhledem k tomu, že stejnými vadami, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, trpí i rozsudek soudu prvního stupně, zrušil i tento rozsudek a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).